Tremtinys

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

2009 m. vasario 6 d. Nr. 5 (835)

Apdovanojimai nusipelniusiems Lietuvai

„Laisvės“ premija skirta Nijolei Sadūnaitei

JAV lietuvių įsteigtos „Laisvės“ premijos, kuria siekiama pagerbti tautine patriotine veikla Lietuvai ir lietuvių tautai nusipelniusius asmenis, laureate šiemet tapo nenuilstanti kovotoja už žmogaus laisvę ir teises Nijolė Sadūnaitė.

N. Sadūnaitei dėl sveikatos neatvykus atsiimti premijos, ji laureatei bus perduota vėliau, tačiau susirinkusiems į Čikagos priemiestyje Lemonte įsikūrusį Pasaulio lietuvių centrą buvo maloni staigmena išgirsti įrašytą N. Sadūnaitės balsą iš Lietuvos.

„Laisvės“ premijos steigėjas – Kalifornijoje gyvenantis medicinos profesorius Rimtautas Marcinkevičius. Jis nuo 2006-ųjų kasmet iš savo asmeninių lėšų premijai skiria bent po tūkstantį dolerių. Šiuo metu veikia ir „Laisvės premijos“ fondas, kuriam gali aukoti visi norintieji.

Laisvės premijos laureatė Nijolė Sadūnaitė

Redakcijos arch. nuotrauka

Pirmąja „Laisvės“ premija prieš trejus metus buvo apdovanota Sausio 13-ąją prie Vilniaus televizijos bokšto Lietuvos Nepriklausomybę gynusi ir nuo sovietų tankų žuvusi Loreta Asanavičiūtė. Premija įteikta jos mamai Stasei Asanavičienei.

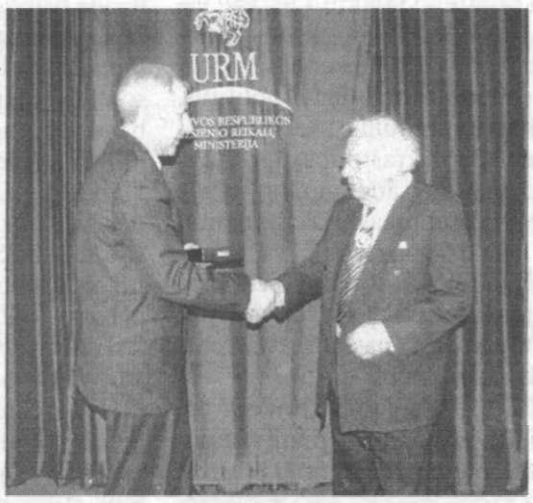

Užsienio reikalų ministras V.Ušackas apdovanoja G.Landsbergį-Žemkalnį

URM nuotrauka

2007 m. „Laisvės“ premija buvo skirta už tarnybą bei darbą Tėvynės labui Baltarusijoje žuvusiam Valstybės saugumo departamento pulkininkui, diplomatui Vytautui Pociūnui. Premija įteikta šeimai.

Pernai apdovanoti du laureatai: JAV lietuvių bendruomenės Niujorko apygardos pirmininkė Ramutė Žukaitė – už aktyvią veiklą bei vadovavimą Niujorko lietuvių kovai dėl vienintelės Manhatano lietuvių bažnyčios išsaugojimo bei dienraščio „Lietuvos žinios“ vyr. redaktorius Valdas Vasiliauskas – už aktualius politinius rašinius.

„Tūkstantmečio žvaigždė“ – Gabrieliui Landsbergiui-Žemkalniui

Vasario 2 dieną Užsienio reikalų ministerijos garbės ženklu – „Lietuvos tūkstantmečio žvaigžde“ Lietuvos užsienio reikalų ministras Vygaudas Ušackas apdovanojo Pasaulio lietuvių bendruomenės atstovą Lietuvoje Gabrielių Landsbergį-Žemkalnį. Sveikindamas 80 metų jubiliejaus proga ir įteikdamas „Lietuvos tūkstantmečio žvaigždę“ ministras V.Ušackas G. Žemkalniui sakė: „Didžiuojamės ir vertiname Jūsų indėlį į lietuvybės puoselėjimą ir mūsų šalies valstybingumo stiprinimą.“

Lietuvos diplomatijos vadovas pažymėjo G.Landsbergio-Žemkalnio nuopelnus atkuriant Lietuvos nepriklausomybę, telkiant užsienio lietuvius ir ilgus metus dirbant Lietuvai.

„Jūs – geriausias pavyzdys žmogaus, klausiančio, ne ką šalis gali duoti jam, o ką jis pats gali duoti savo šaliai“, – sakė užsienio reikalų ministras.

Užsienio reikalų ministerijos garbės ženklu – „Lietuvos tūkstantmečio žvaigžde“ yra apdovanojami Lietuvos ir užsienio valstybių piliečiai už ypatingus nuopelnus garsinant Lietuvos vardą, puoselėjant ir plėtojant tarpvalstybinius santykius, ypatingus nuopelnus valstybės tarnyboje.

„Tremtinio“ inf.

Civilizacija ar kultūra?

Šiemet Vilnius skelbiamas Europos kultūros sostine. Tačiau iškart kyla klausimai: ar Vilniuje pristatome pasaulio civilizacijos pasiekimus, ar Vilnių, kaip Lietuvos kultūros sostinę, pristatome pasauliui?

Užtenka pavaikščioti centrine sostinės gatve – Gedimino prospektu, kad nepatirtume skirtumo tarp eilinės gatvės kokiame Briuselyje ar Mančesteryje; vienoda reklama, vienodi užrašai, jokio išskirtinumo, nieko grynai „lietuviško“. Ir kuo gi vienas iš „kultūros“ renginių – vokiški naujametiniai fejerverkai Vilniuje – pralenkė fejerverkus Paryžiuje? O tuo pat metu Lincas (Austrija) pasiskolino mūsų prakartėles ir demonstruos jas visą žiemą. Gal pasaulio dėmesį telksime prie Vilniaus senamiesčio, kuris įtrauktas į UNESCO Pasaulio kultūros paveldo sąrašą? Deja, deja... „Modernizuoti“ senamiesčio namų fasadai į praeivį žvelgia plastikiniais langais, visas senamiestis „paskendęs“ tarp daugiaaukščių griozdų. Ir tai – dėl kultūros ir civilizacijos painiojimo, kultūros nuvertinimo civilizacijos naudai.

Atkurta Lietuvos valstybės laisvė ir nepriklausomybė tarsi nuvertėjo, nes ją užgožė nežabotas materialių vertybių siekis, noras nekuriant be saiko vartoti, turėti, o ne būti amžinų bei bendražmogiškų vertybių lauke. Pačiame vertybių lauke arba skalėje radosi tokia sumaištis ir painiava, kad mūsų žiniasklaida bei valdžia nesusivokia su kokiomis vertybėmis kurlink eiti, kurlink visuomenę kreipti. Taigi akivaizdu, kad painiojama kultūra ir civilizacija.

Jei turime įvairias akademijas, mokslininkus akademikus, kuriame pažangias technologijas, paruošiame profesionalius solistus ar orkestrus, išvedame produktyvias augalų ar gyvūnų veisles, dar nereiškia, kad puoselėjame kultūrą, o ne civilizaciją. Tai daro ir kitos atitinkamą civilizacijos laipsnį pasiekusios šalys. Jei palyginsime kokį prancūzą, spaudantį mygtukus reaktyviniame lėktuve bei galvojantį, kaip dar patobulinti lainerio valdymą, ir Čiukčių pusiasalio senbuvį, drožinėjantį iš elnio rago menišką žaisliuką bei drauge svarstantį apie žmogaus būties prasmę, turėsime pripažinti, kad prancūzas – civilizuotas, o čiukčis – kultūringas.

Didžiausias mažos tautos turtas yra jos kultūra, nes savita kultūra ją ir išsiskiria tautų margumyne. Tik todėl Antanui Vienažindžiui gražus buvo rūtelių darželis, nes jame žydėjo įvairiausių gėlių. Ar būtų apdainuotas daržėlis, jei jame augtų vien olandiškos tulpės?..

Klausomės liaudies dainą dainuojančios, drobiniu drabužiu apsirengusios, Veronikos Povilionienės ir frakuoto Virgilijaus Noreikos, dainuojančio itališkos operos ariją; Veronika Europoje – mūsų kultūros, Virgilijus – bendraeuropietiškos kultūros atspindėjimo reiškiniai. Jei pažvelgsime į Svirskio, Riaubos, mūsų kalvių, keramikų kūrinius, matysime primityvesnius už fabrikinius gaminius, tačiau jie atstovauja mūsų tautos kultūrai, o fabrikiniai – civilizacijai.

(keliama į 4 psl.)

Poslinkiai teisme

Niekiniai okupantų baudžiamųjų struktūrų sprendimai

Iki šiol Lietuvos generalinė prokuratūra, nagrinėdama pasipriešinimo kovų dalyvių vadinamojo „reabilitavimo” bylas, veikė tarytum būtų tęstinė okupacinė institucija: atsiversdavo okupacinės nusikalstamos KGB organizacijos nusikalstamu būdu surinktus įkalčius ir pripažindavo kaltinimus, išdėstytus kaltinamojoje išvadoje ir apkaltinamajame nuosprendyje. Teisės požiūriu tai yra niekiniai dokumentai.

Suklastotais, melagingais, per prievartą išgautais įkalčiais KGB tarnybos baudžiamojoje byloje įrašydavo, kad asmuo dalyvavo nužudant civilius asmenis, kurie buvo aktyvūs kolaborantai, skundikai, agentai, nekalbant, ar išties asmuo toje veikoje dalyvavo. Tuo partizanams priskirdavo ir smogikų atliktus nužudymus, vaizduodami, kad partizanai buvę mėsininkai, kuriems buvo malonu žudyti žmones.

Sovietizuota prokuratūra

LR Generalinė prokuratūra 2008 m. balandžio 22 d., t.y. devynioliktaisiais Nepriklausomybės metais, atsiverčia 1948 m. liepos 3 d. okupacinio MGB Ypatingojo pasitarimo 1141 puslapių bylos nutarimą, kuriuo Petras Jacunskas už dalyvavimą pasipriešinimo kovose nubaudžiamas 25 metams laisvės atėmimo. 1992 m. P.Jacunskas buvo „reabilituotas”.

LR Generalinės prokuratūros Specialiųjų tyrimų skyriaus vyriausiojo prokuroro padėjėja Valentina Kebedienė rašo išvadą, kad P.Jacunskas dalyvavo 15 civilių asmenų nužudyme, todėl jam išduotą „reabilitacijos” pažymėjimą reikia panaikinti. Beje, netgi represinių struktūrų šios bylos duomenyse apie kai kuriuos asmenis yra nuorodos, kad jie buvę informatoriai, komunistų partijos nariai nuo 1940 metų ir pan.

Teismas pareikalavo atlikti papildomus tyrimus.

(keliama į 2 psl.)

Poslinkiai teisme

(*atkelta iš 1 psl.*)

Prokurorė Rasa Bekešienė 2008 m. spalio 16 d. savo rašte nurodė, kad 2008 m. birželio mėn. atliktais papildomais tyrimais apklausti šeši liudininkai. Ir nors nė vienas liudininkas nepatvirtino okupacinės struktūros sudarytos bylos teiginių, R.Bekešienė rimta teisine kalba neatsiėmė anksčiau surašytos kaltinamos išvados ir teikimo.

Prokurorė Audronė Ženteliėnė 2008 m. lapkričio 13 d. Aukščiausiojo Teismo posėdyje vėl kartojo okupantų baudžiamųjų struktūrų kaltinimus.

Teismas apšvietė prokurorus

2008 m. lapkričio 27 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija – R.Baumilas, A.Pikelis ir V.Čiučiulka – atmetė visus prokuratūros teiktus okupacinius kaltinimus. Seimo nutartyje nurodoma, kad P.Jacunskas buvo represuotas neteisminė tvarka, kad kova prieš okupacines struktūras vertinama kaip tautos ginkluotas pasipriešinimas, kad nuorodos represinių organų procesiniuose dokumentuose neturi kelti abejonių ir pagal papildomai surinktus duomenis, kad vėliau, 1957 m., P.Jacunskas aiškinęs esą save apkalbėjęs dėl tardytojo smurto ir pan.

Tarptautinė teisė

Vertinant okupantų represinių struktūrų kaltinimus reikia prisiminti Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 3 ir 6 straipsnių turinį – kankinimo uždraudimas, teisingas bylos nagrinėjimas (bešališkas teismas, gynyba, vertėjai ir pan.). Yra nenuginčijama aksioma – nė viena byla visoje Stalino imperijoje negalėjo būti objektyviai išnagrinėta vien dėl komunistinės zoologinio naikinimo doktrinos egzistavimo.

Pakeistas įstatymas

Dar ankstesnis Seimas sugebėjo pakeisti „Lietuvos Respublikos asmenų, represuotų už pasipriešinimą okupaciniams režimams, teisių atkūrimo" įstatymą.

2 straipsnio 2 dalyje pasakyta: „Okupacinių režimų represinių struktūrų bylose esantys duomenys be papildomo jų tyrimo negali būti pripažinti įrodymais."

6 straipsnio 1 dalyje nurodoma, kad pažeistų teisių atkūrimas gali būti atnaujinamas, jei: netinkamai pritaikyti teisių atkūrimo įstatymai; nebuvo atliktas papildomas tyrimas; paaiškėja naujų aplinkybių.

Manytume, kad tiek prokuratūra, tiek teismai yra pridarę daug neteisingumo atkuriant pasipriešinimo dalyvių teises. Patys dalyviai, jų sutuoktiniai, vaikai, broliai ir seserys, taip pat politinė ar visuomeninė organizacija, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras gali pateikti prašymus dėl teisių atkūrimo bylos atnaujinimo. Prasminga būtų turėti advokatą, nors dėl jo ir kai kurių kitų nuostatų dar rengiamasi tobulinti įstatymą.

Algirdas ENDRIUKAITIS

Žinios iš Seimo

Nacionaliniam saugumui reikia permainų

Vasario 2 d. Seime įvyko TS–LKD frakcijos nario, Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pirmininko Arvydo ANUŠAUSKO spaudos konferencija, kurioje jis apžvelgė nacionalinio saugumo aktualijas, grėsmes, iššūkius bei numatomas reformas.

A.Anušausko nuomone, nacionalinio saugumo iššūkių Lietuvai vis daugėja ir jie susiję ne tik su karinėmis grėsmėmis. Didelę įtaką nacionaliniam saugumui turi vidaus politinis, socialinis nestabilumas, valstybės finansinė padėtis, krašto apsaugos būklė. Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pirmininkas atkreipė dėmesį, kad pagal finansavimą krašto apsaugai Lietuva yra atsidūrusi priešpaskutinėje vietoje tarp Europos šalių, NATO valstybių (paskutinėje vietoje Liuksemburgas).

2008 m. rugsėjį patvirtintas grėsmių Lietuvos nacionaliniam saugumui nustatymo ir vertinimo tvarkos aprašas, tačiau grėsmių nacionaliniam saugumui sąrašas įstrigęs institucijose, kurios jį turi patvirtinti. Patvirtinus sąrašą turėtų būti nustatyti ir atitinkamai finansuojami grėsmių šalinimo ar mažinimo prioritetai. A.Anušauskas ketina prašyti Vyriausybės, kad ši paspartintų jai pavaldžias institucijas kuo skubiau atlikti šį darbą.

Pasak A.Anušausko, jau parengtos ir liustracijos įstatymų pataisos, kurių paskirtis – liustracijos pabaiga teisine prasme. Numatomas pabaigos terminas – 2012 m. Liustracijos komisija turėtų būti pakankamai nepriklausoma, savarankiška ir finansuojama iš biudžeto. Jos pagalbinis personalas – nepriklausoma nuo Valstybės saugumo departamento (VSD) darbo grupė, kuri rinktų medžiagą. Dabartinė darbo grupė, teikianti medžiagą Liustracijos komisijai, yra suformuota VSD ir jos pareigūnų. Tam neturėtų būti ypatingų kliūčių, mat dabartinis VSD vadovas Povilas Malakauskas yra viešai išreiškęs nuomonę, kad VSD norėtų atsisakyti liustracijos darbo organizatoriaus funkcijos.

Seimo narys A.Anušauskas pirmadienį teigė siūlysiąs keisti įstatymus, susijusius su operatyvine veiklą vykdančių institucijų kontrolės reformomis. Dalis projektų yra įstatymų pataisų pavidalu, dalis koncepcijų pavidalu. Jo manymu, pirmiausia Vyriausybės ir VSD santykiai turi įgauti realų turinį. Tam reikėtų iš ministrų suformuoti Žvalgybos komitetą, kurį sudarytų tam tikrų sričių ministrai, premjeras. Komitetas turėtų galimybę formuluoti užduotis tiek VSD, tiek kitoms specialiosioms tarnyboms. Parlamentinei kontrolei stiprinti turi būti sukurta žvalgybos ir saugumo inspektoriaus tarnyba, kurią sudarytų trijų žmonių komanda, skiriama Seimo, Vyriausybės ir Prezidento. Ši tarnyba, iškilus abejonėms dėl veiklos pagrįstumo ar teisėtumo, atliktų specialiųjų tarnybų veiklos tikrinimą. Tačiau kaip svarbiausią dalyką Seimo narys A.Anušauskas akcentavo pasitikėjimą savo pačių sukurtomis institucijomis bei pasitikėjimą tarp institucijų.

„Galim prikurti begalę kontrolės struktūrų, tačiau jei nebus pasitikėjimo jomis, jų veikla bei darbu, laukiamo efekto taip pat nebus", – pastebėjo Seimo narys.

Visų minimų kontrolės priemonių prireikė po to, kai neaiškiomis aplinkybėmis žuvus VSD pareigūnui A.Pociūnui išaiškėjo neskaidri ir nekontroliuojama VSD veikla.

Minimų įstatymų pakeitimus Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pirmininkas A.Anušauskas ketina pristatyti artimiausioje Seimo sesijoje.

„Tremtinio" inf.

Vietoj grėsmingo mitingo – policininkų ir žurnalistų „sąskrydis"

Vasario 3 d. nuo pat ryto prie Seimo pradėta rengtis protesto mitingui. Iš pradžių čia mitinguoti žadėjo Lietuvos smulkiųjų verslininkų ir prekybininkų asociacija. Ji grasino sukviesianti 20 tūkst. protestuojančiųjų turgaus ir smulkiųjų prekeivių, nepatenkintų Vyriausybės ketinimais reikalauti iš jų finansinės apskaitos kasos aparatais. Vėliau prie jų prisijungti ketino ir „Fronto" partijos aktyvistai, vadovaujami Algirdo Paleckio ir Audriaus Butkevičiaus.

Tačiau smulkieji prekeiviai praėjusią savaitę susitarė su ūkio ministru ir mitingą atšaukė. O frontininkai, nors ir negavę leidimo mitinguoti, vis tik pareiškė protesto akciją organizuosią.

Pasimokę iš sausio 16 d. mitingo, virtusio riaušėmis, kai buvo puolamas Seimas, o šarvuotų Aro vyrų pajėgų nepakako ir teko skubiai kviestis pagalbos iš Kauno, šį kartą viešosios tvarkos prižiūrėtojai pasistengė iš peties. Nuo pat ryto Seimas buvo atitvertas tvorelėmis ir geltonomis, pėsčiųjų judėjimą draudžiančiomis juostomis. Aplink Seimą išsidėstė itin gausios policijos pajėgos. Vilniaus apskrities vyriausiajame policijos komisariate žurnalistams buvo pasakyta, kad pasitelkta 1,3 tūkst. pareigūnų, tačiau visų jų išdėstymo vietos liko paslaptyje.

Kalbintas Seimo nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pirmininkas A.Anušauskas paaiškino, kad baiminamasi „kriminalinių elementų", kurie esą tik ir laukiantys progos.

Tačiau progos sulaukė ne „kriminaliniai elementai", o radikalais besireiškiantys „Fronto" lyderiai A.Paleckis ir A.Butkevičius. Žinodami, kad po sausio 16 d. riaušių bet kokia jų protesto akcija bus gerai nušviečiama žiniasklaidos, jie „Maximoje" nusipirko pilną karutį svogūnų ir lydimi negausaus (apie 100 žmonių) būrelio akcijos dalyvių nuo Katedros aikštės patraukė Seimo link.

Šį kartą prieigos prie parlamento, kaip ir numato įstatymas, buvo atkirstos. Akcijos dalyviai įsispraudė tarp daugiaaukščio „Vilniaus vartų" pastato ir M.Mažvydo bibliotekos. Jie arčiau kaip per kokius 200 metrų prie Seimo prieiti negalėjo. Į Seimą su svogūnais atėjo tik A.Paleckis ir A.Butkevičius. Jie mėgino prisiskambinti Seimo pirmininkui A.Valinskui ir įteikti jam svogūnų, tarsi primindami buvusią Seimo pirmininko, kaip šoumeno, veiklą.

Kartu su jais į Seimo III rūmų fojė sugūžėjo neregėtas skaičius žurnalistų. Naudodamasis tokiu žiniasklaidos dėmesiu A.Paleckis, kaip ir dera geram politinio teatro aktoriui, šūkaliojo esą Seimo pirmininkas su jais nesusitinkąs dėl to, kad bijo. A.Kubilių jis kaltino, kad šis sausio 16 d. įsakė „savo" ministrams šaudyti guminėmis kulkomis į tautą.

Bevaidinantiems frontininkams, nesulaukus iš Seimo vadovybės dėmesio, teko, kaip ir visiems interesantams, pagal galiojančią tvarką eiti į Seimo priimamąjį. Savo peticiją ir tris svogūnus jie įteikė A.Valinsko sekretoriato vadovei Nemirai Pumprickaitei. „Fronto" peticijoje reikalaujama premjerui Andriui Kubiliui atsistatydinti per 10 dienų, sudaryti parlamentinę komisiją dėl sausio 16-osios įvykių ištyrimo, peržiūrėti šilumos ir elektros kainas, reguliuoti būtiniausių maisto produktų ir medikamentų kainas bei kita.

Komentuodamas greta Seimo vykstančią protesto akciją premjeras A. Kubilius sakė, jog „šis sezonas, matyt, bus ekstremaliai aktyvaus politinio gyvenimo".

„Kai kas galvoja, kad ekonominis sunkmetis yra patogi proga politiniam revanšui, kai kas galvoja, kad šitokiais būdais galima pelnytis balų artėjančiuose Europos Parlamento ar Prezidento rinkimuose", – interviu Lietuvos radijui sakė A. Kubilius, paraginęs nesiūbuoti „valstybės laivelio iki visiško nestabilumo". Jis taip pat tvirtino „negalintis atmesti, kad Vyriausybės veiksmai per pirmuosius mėnesius yra palietę nemažai galingų finansinių interesų."

Akivaizdu, kad dabar visokiausių revanšistų taikinyje pastoviai figūruos Seimo pirmininkas A.Valinskas ir Tautos prisikėlimo partija. „Mušti" prisikėlėlius ne tik madinga, bet ir labai naudinga. Naujausių „Vilmorus" apklausų duomenimis, A.Valinsko vadovaujama Tautos prisikėlimo partija su neįtikėtinu pagreičiu praranda rinkėjų pasitikėjimą. Jos nuosmukis – rekordinis: valinskininkų reitingas per mėnesį sumažėjo net penkis kartus – nuo 15 proc. gruodį iki 3 proc. sausį. Nemenkai smuko ir pasitikėjimas pirmoje vietoje buvusia valdančiąja Tėvynės sąjunga – nuo 21 proc. gruodį iki 11,6 proc. sausį.

Ingrida VĖGELYTĖ

Įvykiai, komentarai

Revizija ar iliuzija?

Ne vienas pastebėjo įdomų paskutinių mėnesių ir savaičių paradoksą. Tuo metu, kai per visus informacijos kanalus buvusioji nomenklatūra po pralaimėtų rinkimų kiekvieną dieną paskutiniais žodžiais keikia ir kolioja naująją Lietuvos Vyriausybę, o „Lietuvos rytas“ skelbia apie greitą šios Vyriausybės galą, iš socialdemokratų „politbiuro“ pasigirdo gana įdomių V. Kubiliaus Vyriausybės ministrų vertinimų. A. Brazauskas, kalbėdamas per nacionalinį radiją, pareiškė, kad jam labai patinka naujas užsienio reikalų ministras Vygaudas Ušackas, ėmęs vykdyti „teisingą politiką“, tiksliau – „realistiškai“ ėmęs žvalgytis į Rusiją. Netrukus tokiam vertinimui entuziastingai pritarė buvęs LDDP užsienio reikalų ministras Povilas Gylys. Pastarasis netvėrė džiaugsmu ne tik dėl valdžios pasikeitimo JAV Baltuosiuose rūmuose ir juodaodžio Barako Obamos atėjimo, bet ir pabrėžė, jog dabar Lietuvos užsienio politika, atseit aklai vykdžiusi buvusio JAV prezidento Džordžo Bušo nurodymus, pasikeis į gerąją pusę. Ta geroji pusė, A. Brazausko ir P. Gylio įsitikinimu, yra tiktai viena – draugystė su didžiąja kaimyne Rusija. Nieko stebėtino, kai taip šneka buvę Maskvos klapčiukai. Ir niekas tokių kaip A. Brazauskas, G. Kirkilas, J. Karosas ar P. Gylys jau nebepakeis. Profesorė Vanda Zaborskaitė, rašydama apie buvusios Rytų Vokietijos Demokratinės Respublikos partinę nomenklatūrą, neseniai pažymėjo: „išauklėta anų laikų Maskvos mokyklose ir universitetuose, surusėjusi, išlaikiusi iki pat sistemos gyvavimo pabaigos stalininį charakterį, ji rytinės Vokietijos politiniam ir kultūriniam gyvenimui uždėjo mirtino sustabarėjimo žymę.“ Sustabarėjimą, nė kiek nemažesnį kaip Rytų Vokietijoje, akivaizdžiai matome ir Lietuvoje. Nerimą kelia dalies politologų, vadinančių save nepriklausomais, išvedžiojimai, kad Lietuva po nepriklausomybės atkūrimo vedė prastą užsienio politiką, neprotingai iš Rusijos reikalavo ne tik okupacinės žalos atlyginimo, bet ir pačios okupacijos pripažinimo. Dar blogiau – rėmė Gruziją, kai ją užpuolė Rusija, Europos Sąjungos struktūrose drįso priešintarauti Vokietijai dėl jos padlaižiavimo Maskvai. Beje, ne tik Lietuvos neokomunistai, kuriems Kremliaus bokštų žvaigždės tebelieka vienintelės, bet ir Rusijos žiniasklaida, kurios informacinė agentūra „Regnum“, „kuruojanti“ Baltijos valstybes, džiaugiasi, kad naujoji Lietuvos valdžia ir užsienio reikalų ministras atsisako reikalauti iš Rusijos, kaip SSRS teisių perėmėjos, okupacinės žalos atlyginimo. Buvę komunistai ir dalis verslininkų, ypač stambiųjų, su nauja jėga ėmė šūkauti apie pragmatiškus santykius su Rusija, nustoti „šmeižti“ Rusijos politiką, neberemti Gruzijos, Ukrainos ir kita. Taigi nevalia erzinti rusiškos meškos, nes ta gal susimylės ir dujų kainą sumažins...

Iš tiesų gana neaiški mūsų naujo užsienio reikalų ministro V. Ušacko pozicija, tuo labiau kad jis, skirtingai nuo daugelio Lietuvos diplomatų, paskirtų socialdemokratų, nėra iš tos pačios partinės nomenklatūros ir nepriklausė tai kompanijai. Buvo ambasadoriumi JAV, todėl turėtų žinoti, kad Rusija toleruoja vien tik aklą paklusnumą. Tikėti Brazausko, Bradausko, užsienio politikos „analitikų“ Karoso ar Gylio pasakėlėmis, jog pašliaužiojus keliais aplink „Gazprom“ ar „Lukoil“ tie susimylės ir duos pigesnių dujų ar benzino, gali tiktai naivuoliai. Taip teigiantieji puikiai žino, jog iš to nieko nebus – ne tokia publika Kremliuje daro tvarką. Be to, jeigu su Rusija ir pasirašys kokią nors sutartį, vargu ar ji laikysis jos, ypač punktų, kurie pasirodys nenaudingi.

Pagaliau akivaizdūs bandymai revizuoti Lietuvos užsienio politiką, pirmiausia – nuolaidžiauti Rusijai, be jokios abejonės pakenks mūsų valstybei, jos autoritetui pasaulyje. Nepaisant, kad pačios ES viduje netrūksta Maskvos draugų, už rusiškas dujas pasirengusių užmerkti akis prieš vis labiau agresyvėjančią atkuriamą imperiją, tie draugai matydami mūsų padlaižiavimą Rusijai, ramiai paliks Lietuvą Rusijos interesų zonoje. Gal bus dar blogiau, nes į priekaištus dėl tokio nuolaidžiavimo galės atsakyti, jog ne Vokietija, Prancūzija, Italija ar Ispanija nieko nedarė, kad apgintų mažą ES narę, nes patys lietuviai tiesiog troško vėl sugrįžti Maskvos glėbin.

Taigi vadinamoji finliandizacija, kaip Lietuvos gerovės ateitis, vėl liaupsinama tų pačių partinių veikėjų, ne šiaip sau mesta korta. Brukama mintis, kad Suomija, dešimtmečiais nuolaidžiaudama Maskvai, pasiekė didžiulę gerovę ir pinigų maišus, tėra dūmų uždanga naivuoliams arba, geriausiu atveju, iliuzija.

Bankrotų aukos

Prasidėjus pasaulinei finansinei ekonominei krizei, vos ne kasdien pasipylė pranešimų apie bankrutuojančių ar atsidūrusių prie bankroto ribos milijardierių savižudybes. Kas lemia šių žmonių, stambių koncernų, kompanijų savininkų ir vadovų, sprendimą pasirinkti mirtį? Ar pabudusi sąžinė, vedusi į nesąžiningą verslą, graužatis dėl priimtų sprendimų versle ar paprasčiausiai užgulusios problemos, kurių neįmanoma arba sunku išspręsti. Į šiuos klausimus pasirinkusiejį mirtį niekada neatsakys. Sprendžiant iš pasaulio spaudoje skelbiamų pranešimų apie verslo galiūnų savižudybes aiškėja, jog prie to juos privedė didžiulės skolos bankams ar partneriams.

Tačiau pastaruoju metu, nepaisant oficialaus Kremliaus šalininkų optimizmo, kad krizė Rusijos nepalies arba tik vos vos kliudys, rusų verslininkų savižudybės grėsmingai ėmė augti. Tiesa, kol kas žudosi ne stambieji oligarchai, kurių gelbėjimui iš valstybės iždo V.Putinas metė milijardus, bet palikti likimo valiai vidutiniokai. Paskutiniųjų savaičių tragedijos: Sankt Peterburgo Arbitražo teisme svarstyta byla apie žinomo farmacijos holdingo "Genezis" bankrotą. Į šį holdingą įėjo net 14 kompanijų, jo metinė apyvarta viršijo 500 mln. dolerių, holdingui priklausė platus vaistinių "Pirmoji pagalba" tinklas. Teigiama, jog bankrotas paskelbtas todėl, kad "Genezio" skolos kreditoriams viršijo 5 mlrd. rublių. Dar prieš bankroto bylos iškėlimą nusižudė vienas iš "Genezio" savininkų Aleksejus Chromovas, beje, pradėjus tik šešiems mėnesiams po to, kai nusižudė jo verslo partneris Vladimiras Grigoriadis. Pastarasis iššoko iš 16-o aukšto. Neįvardyti kreditoriai iš abiejų pareikalavo skolas grąžinti nedelsiant ir su dideliais procentais. Abu holdingo savininkai nusižudė, nepaisant, kad pernai vaistai Rusijoje pabrango daugiau nei 16 procentų, šiemet prognozuojama, jog visų vaistų kainos išaugs dar 25 procentais. Dauguma Rusijos gyventojų jau nebeišgali pirkti tokių brangių vaistų.

Savižudybe gyvenimą baigė didelės Novosibirsko statybos firmos savininkas, negalėdamas atiduoti 1,5 mln. dolerių skolos bankui. Jo pavyzdžiu pasekė Jekaterinburgo restoranų tinklo savininkas, Voronežo baldų firmos prezidentas ir dar keliolika stambių rusų verslininkų. Tačiau Rusijos sociologai ir psichologai nemuša pavojaus varpais, jog prasidėjus ekonominei krizei padaugėjo bankų skolininkų, paėmusių kuklias paskolas butams įsigyti, savižudybių. Daugelis žudosi netekę darbo ar nebegalėdami sumokėti bankams palūkanų. Kalbant apie stambių verslininkų savižudybes tenka pažymėti, kad prie jų priveda ne tik nesėkmės versle ar skolos kreditoriams. Šį žingsnį žmonės žengia patyrę nusikalstamų struktūrų, kurios susijusios su aukštais valdininkais, reketą. Taip atsitiko vieno restoranų ir kavinių tinklo savininkui, atsisakiusiam mokėti vis didėjančius "mokesčius" reketininkams, kurie suorganizavo "komisiją", nustačiusią esą tuose restoranuose bei kavinėse aptikta užkrečiamų ligų bakterijų. Apie tai buvo ištrimituota laikraščiuose ir per televiziją. Savaime aišku, kad lankytojai nustojo pietauti šiose užeigose.

Nepaprastai išaugusių verslo ryklių ir mažesnių "žuvelių" nusižudymų priežastis, atrodo, geriausiai pateikė garsus vokiečių publicistas: "Verslo žmonių gyslose vietoj kraujo teka tik pinigai. Kai jų nebelieka, užgęsta ir gyvybė."

Vėl atgyja "barteriai"

Rusijoje ir kai kuriose buvusiose sovietų respublikose žmonės dar prisimena, kad žlugus Sovietų sąjungai dirbantieji atlygį už darbą gaudavo ne pinigais, o tų įmonių ar fabrikų, kuriuose dirbo, pagaminta produkcija. Buvo atsiskaitoma virduliais, keptuvėmis, krištolo vazomis ar taurėmis, konservais bei tualetiniu popieriumi. Ką jau kalbėti apie tuos, kurie už darbą gaudavo mėsos ar žuvies produktų... Ši prekė taip pat buvo deficitas.

Prasidėjus finansinei ekonominei krizei, kurią bandė paneigti Rusijos prezidentas D.Medvedevas bei premjeras V.Putinas, esą ši suirutė Rusijos nepalies, kai kurios firmos ėmė tarpusavyje atsiskaityti prekėmis, bet ne pinigais. Atsirado specialios vadinamos „barterių“ kontoros, už tam tikrą atlygį apsiimančios tapti tokių atsiskaitymų tarpininkėmis. Oficialūs asmenys, tarkim, Rusijos pereinamosios ekonomikos tyrimų centro vadovas Sergejus Aukucionekas teigia, jog šiuo metu pagal barterinius sandorius išplaukia tik iki 10 procentų pramonės įmonių pagamintos produkcijos, tačiau krizei gilėjant šis skaičius gali išaugti iki 20 procentų. Pagrindinė "natūralių mainų" priežastis – kasdien mažėjantys gaminamos produkcijos užsakymai, dėl to auga bankrutuojančių įmonių ir bendrovių skaičius. Kremliaus valdžios nedomina jokie barteriai, nes finansai metami visagaliams oligarchams gelbėti. Rusijos ekonomikos specialistai ir ekspertai pabrėžia, jog vėl pradedantys gauti atlyginimus ne pinigais, bet produkcija laimės tik dirbantys populiarios produkcijos gamybos įmonėse, tai yra buitinės chemijos, kosmetikos, drabužių ir avalynės pramonėje. Šiuos gaminius dabartiniu laikotarpiu nesunku parduoti, ypač ženkliai pigiau nei parduotuvėse. Dėl atsiskaitymų produkcija labiausiai nukentės valstybės biudžetas, nes neįplauks mokesčiai. Šiuo metu Rusijos tinklalapiai perpildyti pasiūlymų perpardavinėtojams pirkti įvairių prekių. Kuriems bosai sumokės nepaklausia vadinamąja prabangos produkcija, teks gerokai pagaloti, ką su tokiu "užmokesčiu" daryti. Blogiausia aptarnavimo sferos dirbantiesiems, ypač įšaldytų statybų darbininkams, nes jie negaus nieko. Be to, specialistai statybininkai per metus uždirba tik "katino ašaras", palyginus su astronominėmis butų kainomis. Paskaičiuota, kad nemažai uždirbantis statybininkas vieno kambario butą galėtų įsigyti už 10–15 metų užmokestį, tačiau iš jo neturėtų išleisti nė vienos kapeikos.

Jonas BALNIKAS

Civilizacija ar kultūra?

(atkelta iš 1 psl.)

Vienas iš „Vilnius – Europos kultūros sostinė“ ir Lietuvos paminėjimo rašytiniuose šaltiniuose tūkstantmečio minėjimo renginių bus Dainų ir šokių šventė. Tačiau paskutinė Dainų šventė parodė, kad ir šis mūsų kultūros paveldo reiškinys „modernizuojamas“, iš repertuaro šalinamas tautiškumas. Rengėjams pats metas atsikvošėti. Lietuvos sostinės paveldui priklauso ir Kaziuko mugės, kurias galėtume pratęsti ilgesniam laikui, renginiai „Skamba, skamba kanklės“, „Vilniaus dienos“, „Užupio respublikos“ šventės, velykinių margučių ar karpinių, kuriuose atspindėta mūsų mitologija ir filosofija, parodos. Ne prekių, o tautos dvasinį bagažą, prisilietęs prie vienos iš seniausių indoeuropiečių tautų, turistas iš Lietuvos turėtų išsivežti ir vėl norėti čia sugrįžti.

Ir netenka stebėtis, nes tiek viešosios įstaigos “Vilnius – Europos kultūros sostinė”, tiek Lietuvos tūkstantmečio minėjimo direkcija, kurios steigėja – Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarija, yra sudarytos iš funkcionierių, labiau susijusių su civilizacija, bet ne su kultūra. Jei jau į Lietuvos tūkstantmečio minėjimo programą neįtrauktas Pažaislio ansamblio – vieninteles vietos, kurioje freskomis įamžintas Lietuvos tūkstantmetis, – remontas, jei valstybė paskelbta reprezentacine Lukiškių aikštė palikta kaip plynė, ar dar reikia kalbėti apie institucijų bei jų vadovų kompetenciją, kultūringumą?..

Tik suvokus, kad pasauliui Lietuva įdomi tautos kultūra, o ne civilizacijos laipsniu (tai galima pamatyti įvairiose pramonės parodose), parodžius savo senos, savitos kultūros paveldą, būtų atlikta Europos kultūros sostinės pristatymo misija, deramai pažymėta Lietuvos paminėjimo rašytiniuose šaltiniuose tūkstantmetė sukaktis. Deja, misija neįvykdyta.

Šimtus milijonų litų kainavusios blogos pamokos tepaskatina atsigręžti į savo seną, unikalią kultūrą. Tik tuomet be kokių viešųjų įstaigų ar direkcijų negrabių pastangų būsime matomi Europoje ir pasaulyje.

Antanas Rimantas ŠAKALYS

Atsiliepkite!

Nuotraukoje – Prisikėlimo apygardos vadas Leonardas Grigonis-Užpalis su Žvelgaičio rinktinės partizanais. Atpažinusiuosius nuotraukoje įamžintus partizanus prašytume atsiliepti adresu: Kauno rezistencijos ir tremties muziejus, Vytauto pr. 46, Kaunas LT-44322, arba tel. **(8 37) 323 179**.

Iš anksto dėkojame.

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“

Prenumeratos indeksas – 0117.
Prenumerata kainuoja:
1 mėn. – 6,40 Lt,
3 mėn. – 19,20 Lt,
6 mėn. – 38,40 Lt.
Vienas savaitraščio numeris kainuoja 1,60 Lt.
„Tremtinys“ išeina keturis kartus per mėnesį.
Prenumerata priimama „Lietuvos pašte“ iki kiekvieno mėnesio 22 dienos.

Juozo Barisos istorija: kovok ir laimėsi

Išsiruošę kelionėn kad ir į mus jau niekuo nebestebinančias ES šalis, nekalbant apie kitas, „egzotiškas“ valstybes, Lietuvos piliečiai rizikuoja tapti sukčių aukomis. Kaip tokiu atveju elgtis – numoti į tai ranka, ar vis dėlto ieškoti teisybės?

Buvęs tremtinys, Laisvės kovų dalyvis Juozas Barisa į bėdą pateko, kai nutarė aplankyti Austrijoje, Zalcburge, gyvenančią savo dukterį.

„Dvejus metus nemačiau dukters, tad, nors jau metai slegia pečius, išsiruošiau į tolimą kelionę, – pasakojo J.Barisa. – Bilietą man duktė nupirko iš Zalcburgo iki Vilniaus, tačiau Varšuvoje, centrinėje stotyje, turėjau persėsti į autobusą. Iš Zalcburgo išvykau 2008-ųjų gegužės 28 dieną 11 val. Varšuvoje turėjau būti 22 val. 15 min. Tačiau traukinys vėlavo 20 min., todėl atsirado keblumų susirasti autobusą. Po nervingų klajonių jį suradau, tačiau dvi autobusą išlydinčios damos manęs į jį neįleido tvirtindamos, kad mano turimas autobuso bilietas negalioja. Iki autobuso išvykimo buvo likusios penkios minutės. Man liepė eiti į kasą pirkti bilieto. Tuomet man padėti pasisiūlė vienas iš autobuso vairuotojų. Nuėjome į kasą, tačiau bilieto už eurus man nepardavė – liepė išsikeisti į zlotus“.

Sukčių pinklės

Garbaus amžiaus lietuvis pasakojo, jog tą naktį jis pasijuto lyg būtų vėl papuolęs į sovietinių manipuliatorių rankas.

„Ant suolo guli „bomžai“. Vienuolikta valanda nakties. Valiutos keitykla – staliukas, prie kurio sėdi dvi damos. Mažojoje piniginėje turėjau 20 eurų. Jos pasakė, kad bilietui tiek per mažai. Iš kišenės išsitraukiau kitą piniginę, kurioje buvo daugiau pinigų ir dokumentai“, – pasakojo J. Barisa.

Anot jo, jis padaręs klaidą – iš piniginės ištraukė ne 10, o 100 eurų, kurių keisti nenorėjęs.

„Matyt, tuo metu piniginę su dokumentais buvau padėjęs ant stalo. Man pasakė, jog dabar tikrai pinigų užteks, ir tarsi čigonės kortas ant stalo paskleidė zlotus. Tuos zlotus gana meistriškai susišlavė mane lydėjęs vairuotojas ir greitai nuskubėjo į kitą kasą pirkti bilietą. Aš vos spėjau bėgti iš paskos. Buvo keista, kad, paėmęs pinigus, vairuotojas jais keistai pamosavo mano panosėje“, – sakė J.Barisa.

Už 30 eurų jis gavo 76 zlotus, tačiau negavo jokio tai patvirtinančio dokumento.

Įlipęs į autobusą po kelių minučių jis pasigedo piniginės, kurioje buvo 200 eurų ir 100 litų, „Hansa banko“ kortelė, pasas, vairuotojo pažymėjimas, Laisvės kovų dalyvio pažymėjimas bei širdies stimuliatoriaus pažymėjimas.

„Pasakiau vairuotojui, kad dingo visi dokumentai. Tada jis sustabdė autobusą, uždegė šviesas, pats apieškojo mano sėdynę, kažkam skambino telefonu... Pažadėjo grįžęs į Varšuvą viską išsiaiškinti... Deja, viskas tuo ir baigėsi“, – apgailestavo J. Barisa.

Tėvynėje – valdininkų abejingumas

Grįžęs į Vilnių J. Barisa kreipėsi į Naujininkų policijos skyrių. Tačiau čia jį siuntinėjo iš vieno kabineto į kitą, kol galiausiai liepė važiuoti į Varšuvą ir ten aiškintis. Negalėdamas susitaikyti su tokia neteisybe J. Barisa nuvyko į Lenkijos ambasadą, susitiko su konsulu, parodė Zalcburge pirktą bilietą kelionei į Vilnių ir paklausė, ar jis galiojo iki Vilniaus. „Taip“, – atsakęs konsulas ir pataręs kreiptis į Lietuvos ambasadą Varšuvoje. Pinigai, anot jo, esą turi būti grąžinti.

Laiškas pateko į Seimo nario rankas

Šia istorija susidomėjo Seimo narys, Lietuvos Respublikos Nepriklausomybės Akto signataras Saulius Pečeliūnas. Jis nedelsdamas kreipėsi į Lenkijos Respublikos nepaprastąjį ir įgaliotąjį ambasadorių Lietuvos Respublikoje Janušą Skolimovskį, kuriam persiuntė J. Barisos laišką prašydamas, kad atitinkamos Lenkijos tarnybos atliktų reikalingus tyrimus nustatant asmenis, dėl kurių kaltės lietuvis buvo priverstas už jau apmokėtą bilietą mokėti antrą kartą, bei padėtų atgauti nukentėjusiajam pavogtus dokumentus.

„Tikėtina, kad tai ne vienintelis atvejis, kai Lietuvos Respublikos piliečiai nukenčia Varšuvos centrinėje stotyje“, – sakė S. Pečeliūnas.

Įprastas atsirašinėjimas

Įdomus Lenkijos Respublikos ambasadoriaus Lietuvoje Janušo Skolimovskio raštas Lietuvos Respublikos Seimo nariui S. Pečeliūnui: „Atsakydamas į Jūsų raštą maloniai pranešu, kad atidžiai perskaičiau pono Juozo Barisos laišką. Aprašyti jame įvykiai liudija verčiau apie kitą situaciją. Lenkai norėjo padėti ponui Barisai, o dėl pareiškėjo patirto streso dėl pinigų ir dokumentų dingimo, apie juos laiške atsiliepiama neigiamai...“

Kaltas pats J.Barisa?

Lietuvos Respublikos generalinis konsulatas Varšuvoje iš pradžių elgėsi biurokratiškai ir nepasistengė išsiaiškinti tikrosios situacijos – laiške J. Barisai buvo pasiūlyta kreiptis į Lenkijos kompaniją „PKP Intercity“, kuri pervežė per jos teritoriją, ir pateikti skundą.

„Taip pat norime Jus informuoti, kad patarimuose keliaujantiems, kurie skelbiami Lietuvos užsienio reikalų ministerijos bei LR Generalinio konsulato Varšuvoje interneto svetainėse, yra akcentuojama, kad reikia būti ypač atsargiems tokiose susibūrimo vietose, kaip turgūs, autobusų ir traukinių stotys ir pan., ypač saugoti savo dokumentus ir asmeninius daiktus, vengti atsitiktinių pažinčių.“

Seimo narys S. Pečeliūnas pasakojo, jog, gavęs J. Barisos įgaliojimus spręsti jo bėdą, jis tam turėjo labai mažai laiko: „Reikėjo skubiai į lenkų kalbą išversti visus dokumentus bei pristatyti juos į Varšuvą“.

Ir tik po šio skundo sukruto atitinkamos tarnybos Lenkijoje. Pasak Seimo nario S.Pečeliūno, paprastam mūsų šalies piliečiui, patekusiam į panašią bėdą užsienyje, rasti teisybę nėra lengva. J. Barisos atvejis nėra vienintelis, tačiau realios pagalbos nukentėjusiems nelabai kas skuba suteikti, net ir mūsų šalies ambasados, kurioms privalu tuo pasirūpinti.

Patarimas – būkite budrūs

Moralinę ir materialinę skriaudą patyręs lietuvis sako šiandien kiek lengviau atsikvėpęs – neseniai Austrijos kompanija OBB, pardavusi J.Barisai bilietą, grąžino pinigus. Dėl to pasistengė Lenkijos „PKP Intercity“ kompanija, persiuntusi S. Pečeliūno skundą austrams.

„Neseniai man paštu grąžino ir visus dokumentus. Kas juos pavogė, tebelieka mįslė... Norėčiau patarti kitiems keliaujantiems – būkite budrūs“, – sakė J. Barisa ir pridūrė, jog jam ne finansiniai nuostoliai buvo skaudžiausia, o patirta neteisybė. Bet svarbiausia šioje istorijoje yra tai, jog, pasirodo, pilietiškai elgiantis ir nenuleidžiant rankų teisybę vis dėlto galima rasti.

Jurgis PEKARSKIS

Išleista knyga apie valdovų rūmus

Sausio 29-ąją Lietuvos mokslų akademijoje pristatyta Nacionalinės kultūros ir meno premijos laureato, architekto restauratoriaus dr. Napalio Kitkausko monumentali knyga „Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai“.

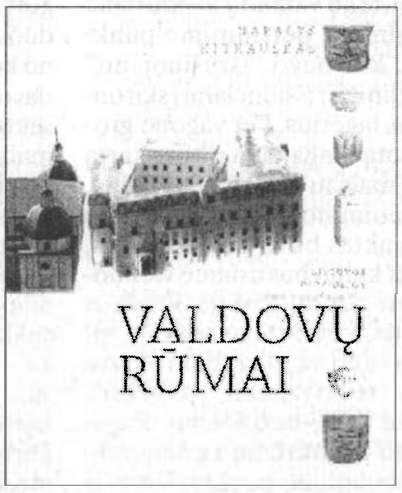

N. Kitkauskas – ilgametis Vilniaus pilių teritorijos, Katedros, Valdovų rūmų tyrinėtojas, daugelio mokslinių knygų ir straipsnių autorius, vienas pirmųjų Valdovų rūmų atkūrimo idėjos puoselėtojų. 1989 m. jis išleido išsamią studiją „Vilniaus pilys: statyba ir architektūra“, – už ją po metų buvo suteikta Lietuvos Respublikos nacionalinė kultūros ir meno premija. Valdovų rūmų atkūrimo vizija formavosi kartu su nacionaliniu Atgimimu, su Sąjūdžio proveržiu. Rūmų atkūrimas suvoktas kaip tautinei savimonei ir istorinei atminčiai svarbaus Lietuvos suverenumo simbolio sugrąžinimas, istorinės tiesos restitucija. Dauguma Lietuvos gyventojų karštai palaikė Valdovų rūmų atkūrimo projektą, rėmė vykdomus darbus. 1987 m. pradėti nuoseklūs rūmų teritorijos archeologiniai ir architektūriniai tyrimai, vykdomi iki šiol.

Naujoji N. Kitkausko monografija „Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai“ apibendrina pastarųjų dviejų dešimtmečių sistemingų ir nuoseklių Valdovų rūmų teritorijos archeologijos, architektūros, meno istorijos, ikonografijos, istorijos ir kt. tyrimų rezultatus. Knygoje taip pat supažindinama su mokslinėse ekspedicijose sukaupta kitų Europos šalių istorinių rezidencijų tyrimų ir atkūrimo, restauravimo bei modernaus panaudojimo patirtimi. Autorius išsamiai ir pagrįstai argumentuoja, jog Valdovų rūmai bei jų atskiri elementai atkurti labai kruopščiai ir remiantis išsamiu tyrimų medžiagos bei analogų pažinimu.

Lietuvos mokslų akademijos Didžiojoje salėje įvykusiame knygos pristatyme dalyvavo jos autorius dr. Napalys Kitkauskas, Lietuvos mokslų akademijos prezidentas akad. prof. Zenonas Rokus Rudzikas, LDK valdovų rūmų atkūrimo ir paskirties klausimų komisijos vadovas prezidentas Algirdas Brazauskas, Nacionalinio muziejaus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmų direktorius dr. Vydas Dolinskas, istorikai prof. dr. Eugenijus Jovaiša, akad. prof. Antanas Tyla, dr. Romas Batūra, architektas restauratorius Romanas Jaloveckas, geologas prof. Algimantas Grigelis, kiti mokslininkai ir kultūros veikėjai.

Koncertavo Lietuvos mokslų akademijos choras (dirigentas ir meno vadovas Vytautas Verseckas).

„Tremtinio“ inf.

Nelaisvėje gimusios eilės

Abiejų Lietuvos okupacijų metais – hitlerininkų ir sovietų – buvau dar jaunas, bet matydamas jų daromas mūsų tautai skriaudas negalėjau likti abejingas. Tai, kas man draskė širdį, surimavau ir perrašiau į popieriaus lapus. Ypač išgyvenau, kai mano gimtajame Dvareliškių kaime, Ukmergės r., buvo areštuoti keli jauni vyrai. Žinau, kad juos žiauriai mušė, kankino, po kurio laiko jie dingo. Atsirado eilėraščių, mano sukurtų dainų. Mano kūryba susidomėjo "liaudies gynėjai" ir kratos metu rado keletą prirašytų sąsiuvinių. Taip net 10 metų man buvo nutiestas kelias į Sibirą. Tardymo metu garsusis Lenskis manęs paklausė: "Kodėl nerašei eilėraščių prie vokiečių?" Atsakiau, kad ir tada rašiau. Tardytojas ėmėsi gudrybių: "Jeigu pateiktum mums tuometinius savo rašinius, paleistume į laisvę, tada galėtum rašyti mums." Net jei ir būčiau patikėjęs tardytojo žodžiais, tų sąsiuvinių parodyti negalėjau, nes juose buvo eilėraščių ne tiek prieš vokiečius, bet daug daugiau prieš atėjūnus iš Rytų. Kai mane areštavo, namiškiai sąsiuvinius paslėpė, ir jie gerai išsilaikė, kol iš tremties grįžau namo. Tada padariau klaidą – bijodamas, kad dar kartą dėl savo eilėraščių nenukentėčiau, sąsiuvinius sudeginau.

Būdamas už grotų užrašyti, ką sukūriau, neturėjau galimybės, tad stengiausi išlaikyti mintyse. Tai atkurti buvo labai sunku, teko "lipdyti" žodį po žodžio, kartu ir melodiją pritaikyti. Mano eilių žodžiai – paprasti, neišgražinti. Tai sielvarto, Tėvynės ilgesio, kančios ir didelės vilties atspindys. Nelengva buvo eiliuoti atsidūrus atšiaurioje Jakutijoje, kur pačių pastatytuose akmeniniuose barakuose trūko elementariausių civilizacijos priemonių. Kiekvieną mūsų žingsnį atidžiai sekė, tad už mažiausią "nepaklusnumą" galėjo pridėti dar keletą metų. Kai pradėjau rašyti į popieriaus skiautes, vos "nesudegiau" per daromas kratas. Kartą vos spėjau jas užkišti už kelnių juosmens. Nors tikrintojai mane "apčiupinėjo", bet nieko įtartino nerado. Eiles kūriau savo malonumui. Jei nebuvo galima jų dainuoti, tai niūniuoti, nebijodamas jokių išdavyščių, galėjau pats sau. Mes, lietuviai, bene vieninteliai lageriuose dainuodavome lietuviškas, dažniausiai patriotines, dainas, aidu skridusias per gūdžią taigą į pasiilgtą Tėvynę.

Dažnai pagalvoju, kaip būtų susiklostęs mano gyvenimas, jei ne vienintelė sielos paguoda – daina. Gal nebūčiau sulaukęs šių dienų. Savo eilių pateikiu "Tremtinio" skaitytojams.

Pučia vėjas ir piešia ramunę
Ant grotuotų kalėjimo langų.
Niekas mūsų dejonių negirdi,
Niekas niekas – daugiau be sargų.

Niekada niekada nepamiršiu,
Koks gyvenimas buvo žiaurus.
Nevalia nevalia mums numirti,
Kol Tėvynės aptemęs dangus.

* * *

Tave regėjau vien sapne,
Gimtine numylėta,
Minčių sparnai nuneš mane
Į praeitį saulėtą.

Jeigu bus lemta man sugrįžt
Į savo tėviškėlę,
Aš išbučiuosiu pakelės
Kiekvieną akmenėlį.

Algirdas MOTIEJŪNAS

Dėl dviejų procentų gyventojų pajamų mokesčio paramos

Rekomenduojame, kad gyventojai, pildydami prašymus pervesti iki 2 procentų pajamų mokesčio sumos Lietuvos vienetams, pagal Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatymą turintiems teisę gauti paramą (forma FR0512), ir norėdami skirti paramą filialui, 10 laukelyje turėtų nurodyti Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos kodą (kodas 300032645), o **15 laukelyje** įrašyti Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos **filialo* atsiskaitomosios sąskaitos numerį** (FR0512 formos pildymo taisyklės). Atlikus skaičiavimą pagal pateiktus prašymus paskaičiuota suma bus pervesta į pagrindinės įmonės sąskaitą, tačiau kreipiantis į VMI galima bus išrašyti pažymą apie sumų pervedimą pagal prašymuose nurodytas sąskaitas.

* - kiekvienas, norintis paremti, 15 laukelyje įrašo **savo filialo atsiskaitomosios sąskaitos numerį**, kurį galima sužinoti tik savo filialo būstinėje.

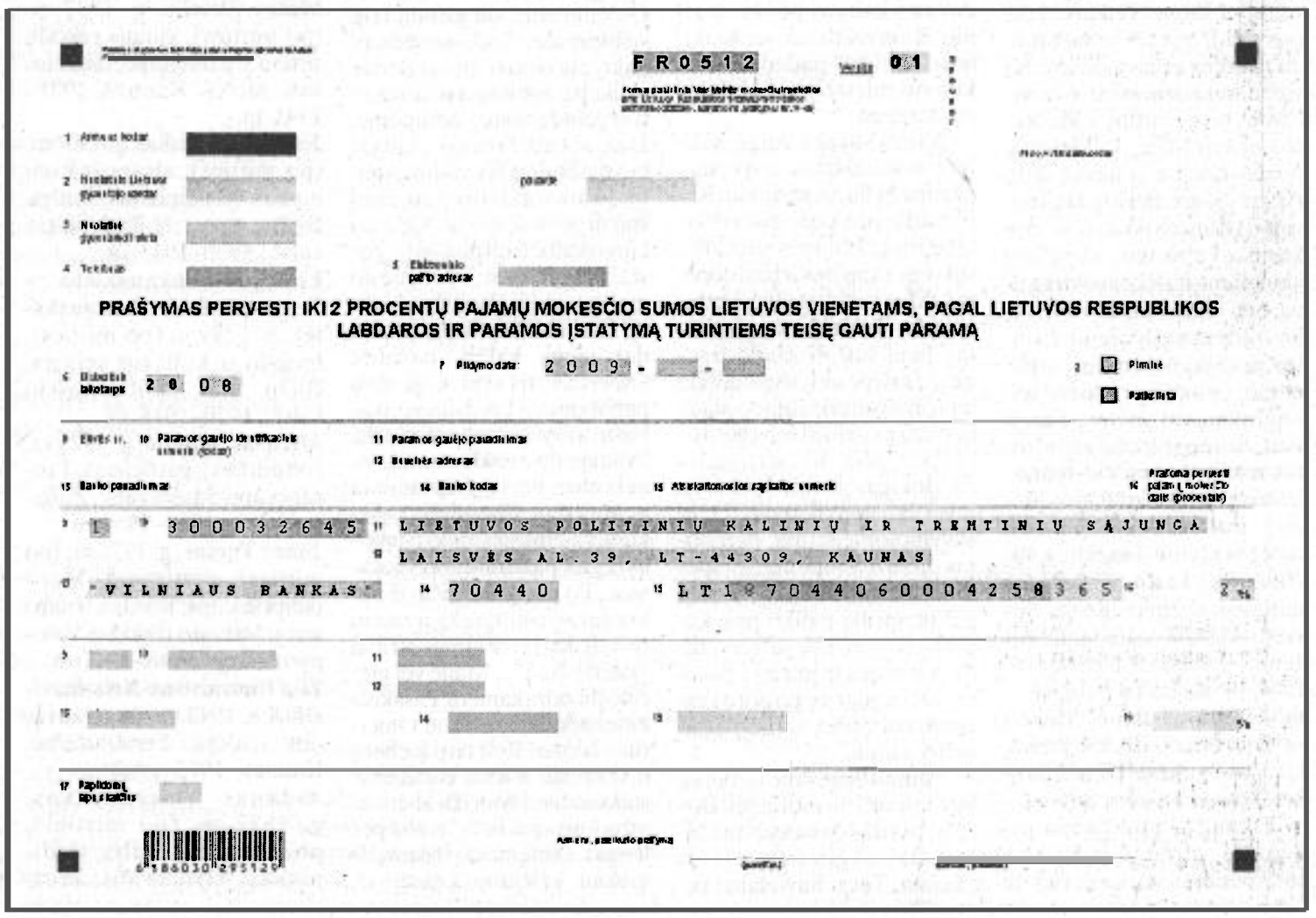

FR0512 01

PRAŠYMAS PERVESTI IKI 2 PROCENTŲ PAJAMŲ MOKESČIO SUMOS LIETUVOS VIENETAMS, PAGAL LIETUVOS RESPUBLIKOS LABDAROS IR PARAMOS ĮSTATYMĄ TURINTIEMS TEISĘ GAUTI PARAMĄ

6 Mokestinis laikotarpis: 2008

7 Pildymo data: 2009 - -

8 ☐ Pirminė ☒ Patikslinta

9 1 | 10 300032645 | 11 LIETUVOS POLITINIU KALINIU IR TREMTINIU SĄJUNGA | 12 LAISVĖS AL. 39, LT-44309, KAUNAS

13 VILNIAUS BANKAS | 14 70440 | 15 LT197044060000425836 | 16 2 %

17 Papildomų lapų skaičius

Sapnuose – Šiaurė ir badas...

Buvusio politinio kalinio Jono AKELIO prisiminimai

Gyvenimo ištakos

Prabėgantys metai neša mūsų mintis užmarštin. Palengva nyksta praeities randai, įspausti į mūsų gyvenimo kelią. Tačiau sunku panaikinti gilius ir skaudžius prisiminimus tų baisių dienų, tos nežinios, to laukimo...

Man, dar tik dešimtuosius metus einančiam berniokui, pirmos tėvų nerimo dienos ir naktys liko atminty, kai tėvas su arkliais buvo mobilizuotas ir išvažiavo kažkur prie Kauno. Tai buvo Klaipėdos užgrobimo dienos 1939 metais. Po savaitės tėvas grįžo, vėl abu su mama kibo į darbą: mūsų šeima turėjo 37 hektarus žemės. Bet ramybė tęsėsi neilgai – "raudoni vabalai" užplūdo Lietuvą, tėvai "tapo" buožėmis, dalis žemės buvo atimta. Rytojus darėsi vis tamsesnis... Artėjo 1941 metų birželis. Likome neišvežti. Išaušo birželio 22-osios rytas, girdėjosi lėktuvų ūžesys, kažkur toli sproginėjo bombos. Mačiau, kaip krenta liepsnojantys lėktuvai, supratau, kad tai nėra manevrai. Nuo mūsų iki sienos – apie 30 kilometrų. Jautėme, kad išaušo kitokia diena, ji buvo graži, saulėta. Apie 10 valandą jau pasirodė vokiečių motociklininkų kolona...

Vėliau sovietų kareiviai šeimininkavo Lietuvoje... Bėgo karo dienos. 1944 m. birželį frontas priartėjo prie Alytaus, vėl išgirdome sunkią patrankų kanonadą. Mūsų šeima – devyni žmonės: šeši broliai ir dvi seserys (viena sesuo mirė 1943 m.), mažiausias brolis Antanas – trijų mėnesių, kitas brolis Algimantas – dvejų metų. Kur dingti tėvams su šešiais vaikais? Liepos pradžioje tėvai nusprendė trauktis arčiau sienos. Ką galėdami pasiėmė ir išvažiavome į tėvų gimtinę – Meškučius, bet toliau, Vokietijon, nusprendėme nevažiuoti. Apsistojome tiesiog laukuose, po vežimais išsikasėme apkasus. Patrankų sviediniai kaukdami pralėkdavo virš galvų, bet, laimė, nukrisdavo toliau. Liepos pabaigoje frontas praėjo. Nutarėme grįžti namo, bet grįžę radome šeimininkaujant sovietų kareivius. Jie rengė lauko aerodromą mažiems keturių sparnų lėktuvams. Sovietai mus įleido į vieną trobos galą, tačiau tuoj pat atėmė du arklius, vežimą. Vėl kartojosi sunkios nerimo ir nežinios dienos. Sovietų valdžia nacionalizavo žemę – paliko tik 20 hektarų. Uždėjo didžiules pyliavas – mokesčius už žemę. Mokėti reikėjo viskuo: javais, pienu, kiaušiniais, mėsa. Už nesumokėtas pyliavas grėsė Sibiras...

Prasidėjo pogrindžio judėjimas, pirmieji partizanų susirėmimai su sovietais ir stribais. Partizanai mus aplankydavo, nes jiems reikėjo maisto, ypač – žinių, informacijos. Tėvai duodavo maisto. Sovietų kariai ir stribai daugelyje mūsų kaimo sodybų surengdavo pasalas. Taip neaiškiomis aplinkybėmis buvo nužudytas tėvų kaimynas. Dieną būdavo viena valdžia, naktį – kita.

Tada mokiausi Liudvinavo progimnazijoje. Susirinkę aptardavome partizanų kovą, žinojome, kas yra „tarybinis aktyvistas", sekėme stribus. Buvome grupelė moksleivių, susijusių su pasipriešinimu sovietų valdžiai ir nutarusių prisidėti prie kovos su okupantais. 1946 metais baigiau šešias progimnazijos klases, 1947 metais pradėjau mokytis Marijampolės gimnazijoje. Kova prieš okupantą aštrėjo. Beveik kasdien išgirsdavome apie partizanų žygius. Gimnazijoje veikė kelios pogrindinės pasipriešinimo grupės.

Pasišiaušimas prieš okupantą

Bėgo 1947-ieji, kova stiprėjo, negalėdami užgniaužti partizaninio judėjimo niršo valdžios statytiniai. Mokyklose, institutuose kūrėsi vis naujos pogrindžio organizacijos. Marijampolės gimnazistai jau buvo pasižymėję kovoje su stribais: du aktyviausi stribai, atėję suimti mokinių, buvo sunaikinti pačiame miestelyje. Tai pakėlė daugelio pasiryžimą tęsti kovą.

Tada gyvenau Armino gatvėje. Turėjau dviratį. Vykdavau į kaimus perduoti žinių, iš ten veždavau atsišaukimus, kuriuos padėdavau išklijuoti miestelyje. Sekdavome stribus.

Vieną vakarą baigę išklijuoti atsišaukimus su vyresniu draugu keliavome namo. Kelias suko pro kapinaites. Pastebėjome, kad mus seka. Pasukome į kapines ir pasislėpėme. Mus sekęs stribas pastebėjo mane, išsitraukė pistoletą ir liepė sustoti. Mano draugas pasislėpė už kito paminklo ir tai matydamas surado pagalį, tyliai prisėlino ir tvojo stribui per galvą. Kai šis nugriuvo, draugas paėmė pistoletą, nusivilko savo lietpaltį, į kurį suvyniojome stribą, perrišome diržu ir tempėme Šešupės link. Buvome sudarę planą: gulintį stribą palikti prie kapinių tvoros, kol sutems, tada nutempti ir įmesti į Šešupę. Deja, sugrįžę po poros valandų nei stribo, nei lietpalčio neberadome.

Gimnazijoje tapo neramu, buvo suimti du mokiniai. Birželio pradžioje baigėsi mokslo metai, aš grįžau pas tėvus į kaimą. Tėvai buvo labai susirūpinę, nes aplink sklandė kalbos, kad žmonės kišami į kalėjimus ir vežami į Sibirą. Tą vasarą mačiau žuvusių už Lietuvos laisvę išniekintus partizanų kūnus.

Aušo liepos 1-osios rytas. Mūsų kiemą apsupo sovietų kareiviai ir stribai. Skausmas ir nerimas liko tėvų namuose. Tėvui liepė pakinkyti arklius. Mane lydėjo keturi kareiviai su automatais ir granatomis. Atvežė į KGB rūsį prie parko. Prasidėjo juodos tardymo dienos. Tardymui vesdavo tik naktimis. Pavargę nuo mušimo keisdavosi tardytojai. Pasodindavo ant taburetės, trenkdavo į vieną ausį – nuvirsdavau, atsikeldavau, atsisėsdavau, gaudavau iš kito šono... Kankindavo įvairiai. Tardymas tęsėsi pusę metų. Klausinėdavo, kur yra partizanų bunkeriai, kas lankydavosi pas tėvus, su kuo susitikdavau. Tardymas baigėsi, kai mano draugas, neišlaikęs kankinimų, prisipažino, kad tas nelemtas lietpaltis buvo jo. Paskui jis išdavė ir mane, kitus organizacijos narius...

Tuo laiku buvo „trojkos" teismas, „vykdavęs" Maskvoje – taip, "už akių", būdavo nuteisiami partizanai. Nuteisė ir mus pagal 58 1B straipsnį – „organizuotas pogrindinis pasipriešinimas, siekiant nuversti valdžią".

Badas ir prošvaistės

Nuo 1947 rugsėjo iki 1948 metų vasario – šešis mėnesius – praleidau kalėjime. Į keturiems skirtą kamerą sugrūsdavo 20–30 žmonių. Gulėdavome ant grindų taip susispaudę, kad, norėdami naktį apsiversti, turėdavome atsikelti, ant nugaros atsigulti negalėdavome – netilpome. Dažnai trūkdavo oro, langas buvo užkaltas specialiu gaubtu. Į kameras buvo siunčiami šnipai provokatoriai. Kaliniai bijojo kalbėti tarpusavyje, pasakoti apie save. Po mėnesio mane perkėlė į kamerą vienutę, bet jau kitą dieną atkėlė dar vieną kalinį, pavarde Omercas. Jis sakė esąs tėvų pažįstamas iš Liudvinavo, įkalintas už ryšius su partizanais. Pradėjo manęs klausinėti, todėl ėmiau įtarti jį šnipinėjimu ir nutariau išbandyti: pasakiau, kad mūsų kaimo tvenkinyje guli paskandintas šautuvas... Po poros savaičių iš namų gavau siuntinuką ir radau raštelį, kad tvenkinyje stribai "gaudė žuvį"... Mane vėl grąžino į bendrą kamerą. Pasakiau kitiems kaliniams, kad Omercas – šnipas. Ryšį tarp kamerų ir skirtingų aukštų palaikėme stuksendami Morzės abėcėle, arba "oro paštu" – siūlu per langą... Daug maldų ir dainų išmokau kalėjimo kamerose, nes su manimi kalėjo partizanai, mokytojai, mokiniai.

1948 m. vasarį patekau į specialų vagoną, prigrūstą kalinių. Nežinojome, kur veš. Po kelių valandų atsidūrėme Vilniuje, persiuntimo punkte, kur buvo "išrūšiuojami" kaliniai ir išsiunčiami į skirtingus lagerius. Per vagono grotuotą langą tada pirmą kartą pamačiau Trijų Kryžių kalną, Gedimino pilį. Persiuntimo punktas buvo netoli stoties, ant kalno buvusiame vienuolyne. Deja, gėrėtis Vilniaus senamiesčiu teko neilgai – vėl įgrūdo į vagoną, šįkart kartu su recidyvistais, plėšikais. Kur vežė – nežinojome. Pagaliau atsidūrėme Leningrado persiuntimo punkte. Visus iš mūsų vagono kažkur išvežė, tik manęs ir vieno esto nepaėmė, nes mes dar neturėjome aštuoniolikos. Atsidūrėme nepilnamečių vagių kameroje. Netrukus jau nebeturėjau lašinių, atsarginių drabužių. Estą dar ir sumušė. Po savaitės vėl atsidūrėme vagone: Vologda, vėliau Archangelsko sritis. Išlaipino Ercove – Kargopolage. Apsidairėme – aplink sniego pusnys. Nuvarė į pirtį. Gavome vatines kelnes, suplyšusius veltinius ("vailokus"), apdegusią ir suplyšusią šimtasiūlę ("vatinką"). Prasidėjo alkaniausi mano metai...

Nuvežė į naujai statomą lagerį 20 km už Ercovo. Maisto duodavo labai mažai. Išbadotino kojos, badas žmones atvesdavo iki beprotybės, visiško išsekimo ir mirties. Visi kankinimai prieš badą atrodė niekniekis. Iš tų laikų likusi svajonė: gal ateis laikas, kai iki soties galėsiu prisivalgyti duonos...

Gyvenome barakuose, miegojome ant dviejų aukštų sukaltų gultų. Viename barake – 100 kalinių, kvapas baisus... Vagys ir plėšikai buvo kartu su politiniais kaliniais. Dirbti reikėjo miške – pjauti medžius. Buvo nustatyta norma, kiek turi padaryti per dieną. Jei įvykdai – gauni 500 gramų duonos (šlapios) ir porą samtelių košės, jei ne – 300 gramų duonos ir vieną samtelį košės. Gavai 500 gramų, dalyk, kaip nori, į tris dalis – pusryčiams, pietums ir vakarienei, arba gali iš karto suvalgyti.

(keliama į 7 psl.)

LGGRTC Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija skelbia sąrašą asmenų, pretenduojančių į kario savanorio ir Laisvės kovų dalyvio teisinį statusą

(Tęsinys)

Edmundas Siniauskas, g. 1922 m. (po mirties), partizanas, Trakų aps. Onuškio valsč. Žaibo būrys 1944–1945 m.

Matas Skučas, g. 1897 m. (po mirties), vidaus reikalų sistemos pareigūnas, tautininkas, šaulys, Kaunas, 1921–1941 m.

Jonas Skukauskas, g. 1900 m. (po mirties), atsargos karininkas, policininkas, šaulys, Biržų aps. N.Radviliškio valsč. 1920–1941 m.

Emilija Skukauskienė - Brazauskaitė (Brazauskytė), g. 1899 m.(po mirties), mokslo ir kultūros veikėja, Biržų aps. N.Radviliškio valsč. 1920–1948 m.

Alfonsas Šeputis, g. 1929 m. (po mirties), partizanas, Tauragės aps. Šilalės valsč. Žalgirio būrys 1950–1951 m.

Jonas Tumas, g. 1926 m. (po mirties), partizanas, Marijampolės aps. ir valsč. Tauro apyg. Vytauto rinktinė Vampyro būrys 1946–1947 m.

Zita Undraitienė-Kristinavičiūtė, g. 1942 m., pogr. spaudos leidėja, bendradarbė, Kaunas, 1973–1980 m.

Antanas Vaicekauskas, g. 1877 m. (po mirties), policininkas, šaulys, tautininkas, Alytaus aps. Seirijai, 1925–1941 m.

Kazimiera Petronėlė Valčiukienė - Dvoreckytė, g. 1932 m. , ryšininkė, Kauno aps. Garliavos valsč. Tauro apyg. Birutės rinktinė 1946–1948 m.

Jonas Žiedelionis, g. 1905 m. (po mirties), šaulys, Trakų aps. Valkininkų valsč. 1927–1940 m.

Vladislovas (Vladas) Žilinskas, g. 1915 m. (po mirties), šaulys, pogr. spaudos platintojas, sukilimo dalyvis, Marijampolės aps. Balbieriškio valsč. 1940–1941 m.

Antanas Keistutis Žilis, g. 1920 m. (po mirties), partizanas, Kretingos aps. Darbėnų valsč. Žemaičių apyg. Vanago būrys 1944–1945 m.

(Bus daugiau)

Atsiliepimus apie šiuos pretendentus galite siųsti adresu: Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija, **Gedimino pr. 40/1, LT-01110 Vilnius**. Teirautis tel. **(8 5) 231 4157**.

Komisijos pastaba. Sąrašas skelbiamas remiantis Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisijos darbo reglamento 8 punktu: "Pretendentai į kario savanorio ar Laisvės kovų dalyvio teisinį statusą skelbiami spaudoje".

Sapnuose – Šiaurė ir badas...

(atkelta iš 6 psl.)

Daugelis suvalgydavo iš karto... Mano išsigelbėjimas buvo dėdės Kazimiero atsiųsti siuntiniai – gaudavau kas tris mėnesius po siuntinėlį. Prašydavau tik duonos džiūvėsių. Juos išvirdavo riebaluose. Jie turbūt išgelbėjo man gyvybę.

Atėjo 1948 metai – didysis žmonių vežimas. Tėvai, likę Lietuvoje, buvo perspėti. Ką galėjo, susimetė į vežimą ir paliko namus. Vieną sūnų Sigitą (mano brolį) išsiuntė pas pusbrolį į Kalvariją, dukterį Onutę (mano seserį) – į Liudvinavą pas tetą Uleckienę. Su likusiais keturiais vaikais patys keletui dienų prisiglaudė Marijampolėje, po to traukėsi toliau – į Kauną. Tais metais šeima išvengė Sibiro, tačiau po poros metų vis tiek atsidūrė Šiaurinėje Tomsko srityje.

Dirbau miške. Turėjau nukapoti medžių šakas, po to kroviau vagonus. Mačiau, kaip išsekę kaliniai, siūbuodami nuo vėjo, slinkdavo į darbą. Reikėjo eiti penkis kilometrus ir daugiau, vakare – tiek pat sugrįžti. 1949 metais padidino duonos normą, atveždavo ruonių ir ryklių mėsos: ruonių – tamsios spalvos, ryklių – šviesi. Kaliniai pagelbėdavo vieni kitiems. Turėjau draugų, kurie gaudavo gerus siuntinius. Deja, daug mano pažįstamų mirė lageryje iš bado, kitus prispaudė rąstai. Aš išsilaikiau.

Atėjo 1950 metai. Duonos normą padidino iki 700 gramų. Dabar atrodo, kad 700 gramų – daug, bet tada atrodė, kad nežinia, kiek duonos galėtum suvalgyti. 1951 metais pradėjau dirbti motoristu, elektriniu pjūklu pjaudavau milžiniškus medžius. Kartą besidarbuojant atsitiko bėda – pjūklas paslydo ir perpjovė man kelį iki pat kaulo. Porą mėnesių negalėjau dirbti, tuoj netekau ir pusės maisto normos. Kol koja apgijo, draugai man padėjo gauti elektriko-įrankininko darbą. Darbas buvo lengvesnis, mažiau reikėjo klampoti po sniegynus. Atsirado parduotuvė, jau galėjome nusipirkti šiokio tokio maisto...

Pagaliau sulaukėme: "kraugerys" pabaigė savo dienas. Džiūgavome, kažko tikėjomės. Gyvenimas pagerėjo: už vieną dirbtą dieną užskaitydavo dvi. Laukėme, kada paleis iš lagerio. 1954 m. rugpjūčio 10 dieną mane paleido, kaip atlikusį bausmę. Grįžau į Lietuvą. Deja, niekas Tėvynėje nelaukė... Tėvai Sibire. Atvažiavau pas savo likimo draugo mamą į Šiaulius. Valdžia tokių kaip aš priimti nenorėjo...

Šiauliuose gyvenu jau 44 metai. Amžinai išliks mano atmintyje draugai, negrįžę iš Šiaurės, nukankinti kalėjimuose. Šiaurę ir badą dar kartais matau sapnuose...

Redakcijos pastaba: Laisvės kovų dalyvis Jonas Akelis mirė 2005 m.

Skelbimai

Vasario 15 d. (sekmadienį) 18 val. Klaipėdos koncertų salėje (Šaulių g. 36) įvyks iškilmingas **Lietuvos valstybės atkūrimo dienos** minėjimas ir koncertas. Dalyvaus: Klaipėdos buvusių politinių kalinių ir tremtinių choras „Atminties gaida" (vadovas V.Saikauskas), Klaipėdos miesto choras „Aukuras" (vadovas A.Vildžiūnas) ir „Brass" kvintetas (vadovas V.Bružas), Klaipėdos universiteto Menų fakulteto atlikėjai: Valentina Vadoklienė, Vytautas Tetenskas ir Irena Pečiūrienė, taip pat Vytauto Didžiojo gimnazijos tautinės muzikos ir šokio ansamblis „Žemaitukas" (vadovė M.Damalienė) bei jaunimo šiuolaikiško šokio studija „EOS" (vadovė Ž.Jonušienė). Organizatorius LPKTS Klaipėdos filialas. Maloniai kviečiame dalyvauti.

Vasario 15 d. (sekmadienį) LPKTS Tauragės filialas paminės šias sukaktis: **20 metų „Tremtinio" klubui, vėliau – LPKTS Tauragės filialui, 20 metų „Tremtinio" chorui, 60 metų Lietuvos partizanų vadų suvažiavimui.** Taip pat įvyks **Lietuvos valstybės atkūrimo – Vasario 16-osios minėjimas.**

Šių minėjimų šventę pradėsime **10 val.** Romos Katalikų bažnyčioje šv. Mišiomis, aukojamomis už visus tremtinius ir politinius kalinius. Vėliau šventė tęsis Tauragės kultūros rūmų salėje. Šventės pabaigoje įvyks ir LPKTS Tauragės filialo ataskaitinis susirinkimas bei naujos tarybos rinkimai.

Prašome dalyvauti LPKTS narius, su savimi turėti nario pažymėjimą.

Vasario 21 d. (šeštadienį) 13 val. Šiaulių miesto kultūros centre (Aušros al. 31) įvyks **LPKTS Šiaulių filialo narių ataskaitinis rinkiminis susirinkimas-konferencija.**

Turėkite nario pažymėjimą. Galėsite užsiprenumeruoti savaitraštį „Tremtinys", sumokėti nario mokestį, įsigyti knygų.

Kviečiame dalyvauti.

Patikslinimas

Šių metų "Tremtinio" Nr. 4 (834) J. Lukšės informacijoje "Paralelės" įsibrovė netikslumas. Turi būti – studentas Janas Palachas. Atsiprašome skaitytojų ir autoriaus.

"Tremtinio" redakcija

Vasario 15 d. (sekmadienį) kviečiame į Valstybės atkūrimo dienos minėjimą Kruonio miške. 17 val. šv. Mišias Kruonio bažnyčioje aukos Kaišiadorių vyskupas J. Matulaitis. 18 val. iš Kruonio miestelio aikštės į mišką, kur užkasti 1946 m. vasario 15-osios naktį žuvę trys Lietuvos partizanai, pajudės iškilminga eisena su vėliavomis, deglais, žvakėmis ir gėlėmis.

Programoje: degantys laužai, Trispalvės pakėlimas, Tautiška giesmė ir saliutas. Kalbės Kaišiadorių rajono savivaldybės, Vyriausybės ir Seimo atstovai, bus skaitoma poezija, giedama ir dainuojama. Matysite partizanų mūšio su NKVD inscenizaciją, vaišinsimės kareiviška koše ir arbata.

Prašytume šiltai apsirengti, tinkamai apsiauti ir pasiimti žvakučių, deglų, vėliavų ir vėliavėlių.

Teirautis tel. **8 682 65 678, 8 687 74 254.**

Rezistencijos ir tremties muziejus Kaune prašo padovanoti originalių eksponatų, liudijančių Lietuvos gyventojų pasipriešinimą, kalinimą lageriuose, tremtį. Muziejų domina dokumentai, originalios nuotraukos, apdovanojimai.

Kreiptis: **Vytauto pr. 46, Kaune.** Tel. **(8 37) 323 179.**

ILSĖKITĖS RAMYBĖJE

Marija Bražionytė-Bernotienė
1916–2009

Gimė Ivonių k., Debeikių valsč., Anykščių r. Buvo Vytauto apygardos Liūto rinktinės Aušros, Aro, Šmėklos būrių partizanų ryšininkė. Kelis kartus suimta, tardyta. Besilaukianti kūdikio dvi savaites laikyta rūsyje ir kankinta. 2008 m. Marijai suteiktas Laisvės kovų dalyvio statusas.

Palaidota Debeikių kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame sūnų, dukteris ir artimuosius.

LPKTS Utenos filialas

Gasparas Kazakauskas
1933–2009

Gimė Ramonaičių k., Lygumų valsč., Pakruojo r., ūkininkų šeimoje. 1951 metais kartu su tėvais ištremtas į Irkutsko sr. Zalario r. Karatajevo gyvenvietę. Dirbo įvairius darbus. Grįžęs į Lietuvą apsigyveno Šiauliuose, sukūrė šeimą, užaugino dukterį. Dirbo Lietkoopsąjungoje bei „Šiaulių plente".

Užjaučiame žmoną, dukterį ir artimuosius.

LPKTS Šiaulių filialas

Vladas Pupšys
1934–2009

Eidamas 75-uosius metus, po ilgos ir sunkios ligos Šilutėje mirė ištikimas Laisvės idealams ir Tėvynei buvęs politinis kalinys, Klaipėdos universiteto įkūrimo iniciatorius, Pedagogikos katedros vedėjas, publicistas ir mokslininkas Vladas Pupšys.

Gimė Kaune, valstybės tarnautojų šeimoje. Mokydamasis Šilutės 1-oje vidurinėje mokykloje 1950 m. kartu su bendraminčiais įkūrė antisovietinio pasipriešinimo grupę – Lietuvos laisvojo jaunimo tautinį susivienijimą. 1952 m. buvo suimtas ir nuteistas 25 metams laisvės atėmimo ir 5 metams tremties. 1955 m. Irkutsko srities teismui peržiūrėjus jo baudžiamąją bylą buvo išleistas į laisvę. Grįžęs baigė Vilniaus valstybinio universiteto neakivaizdinį skyrių, įgijo filologo specialybę. V.Pupšys kurį laiką mokytojavo Šilutėje, vėliau Klaipėdoje. Prasidėjus Atgimimui aktyviai dalyvavo pedagogų sąjūdyje atkuriant Klaipėdos universitetą, kuriame vėliau apsigynė pedagogikos mokslų daktaro disertaciją ir dirbo Pedagogikos katedros vedėju. Parašė monografijas „Lietuvos mokykla – atgimimo metai (1905–1918)", „J.A.Kamenskis ir Lietuva". Neseniai, mirties išvakarėse, Šilutės kultūros centre buvo pristatyta jo aukšto literatūrinio lygmens knyga „Atsimainymo kalnas" apie lageriuose patirtus išgyvenimus.

Netekties skausmu dalijamės su velionio šeima ir artimaisiais.

Šilutės darbo jaunimo vidurinės mokyklos klasiokų vardu – rašytojas Eugenijus Ignatavičius, Laisvės kovų dalyviai Eugenijus R.Stancikas ir Gediminas Bračiulis

Grožinės literatūros konkursas

Amerikos lietuvių tautinė sąjunga Lietuvos vardo paminėjimo tūkstantmečio proga skelbia romano konkursą. Skiriamos trys premijos: 1-oji – 5000 JAV dolerių, 2-oji – 3000 JAV dolerių, 3-oji – 2000 JAV dolerių.

Tema „Lietuvai – tūkstantis metų! Mes didžiuojamės tūkstančio metų istorija ir šimtmečiais kurta tautine kultūra".

Paskutinė kūrinio išsiuntimo data oro paštu 2009 m. birželio 30 d. Prašome nelaukti ir kūrinius siųsti anksčiau. Adresas: **ALTS, KONKURSAS, 2711 West 71st Street, Chicago, IL 60629-2005, USA.**

Konkursui siunčiamas kūrinys turi būti ne mažiau kaip 200 puslapių apimties, parašytas spausdinimo mašinėle arba kompiuteriu, pasirašytas slapyvardžiu. Slapyvardis turi būti užrašytas ant atskiro užklijuoto vokelio, į kurį reikia įdėti savo kortelę su vardu, pavarde, adresu, telefono ir fakso numeriu. Tik laimėjusio rašytojo vokas bus atidarytas. Nepremijuoti kūriniai negrąžinami.

Vertinimo komisija: Danutė Bindokienė, dr. Jonas Jasaitis, Petras Palilionis, Stasė Petersonienė, Vytautas Volertas.

Premijos bus įteiktos lietuvių literatūros šventėje Čikagoje.

SL289 Tremtinys

Redaktorė - Jolita Navickienė
Redakcija: Aušra Šuopytė, Dalia Maciukevičienė, Vesta Milerienė

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204, faksas (8 37) 323 214
Indeksas 0117. El. paštas: tremtinys@erdves.lt , LPKTS puslapis internete: http://www.lpkts.lt
Įmonės kodas 3000 32645. Ats./sąsk. AB "Vilniaus bankas", kodas 70440,Nr.LT18 70440600 0425 8365.
Spausdino spaustuvė UAB "Rinkos aikštė", Josvainių g. 41, Kėdainiai
Ofsetinė spauda 2 sp. lankai. Tiražas 3620. Užs. Nr.

Kaina 1,60 Lt

Redakcija pasilieka teisę trumpinti ir redaguoti straipsnius, rankraščiai negrąžinami. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autoriaus nuomone.